

Робота штабу тактичної ланки з організації бою (дій)

У навчальному посібнику наведено роботу штабу як основного органу управління підрозділами в бойовій обстановці та управлінні їх навчанням, вихованням і повсякденною діяльністю у мирний час, розкрита роль штабу з підготовки підрозділів та органів управління під час підготовки бою (дій). На основі вивчення, узагальнення та аналізу попереднього досвіду, виявлення чинників та умов і під впливом яких відбувається процес розвитку органів, засобів та методів управління, які мають важливе значення для правильного розуміння проблем і визначення шляхів подальшого розвитку теорії і практики управління підрозділами розроблено навчальний посібник з роботи штабу тактичної ланки з організації бою (дій).

Посібник призначений для курсантів ВВНЗ ЗС України і командирів загальновійськових підрозділів.

РОБОТА ШТАБУ ТАКТИЧНОЇ ЛАНКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ БОЮ (ДІЙ)

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Видавничий дім
«С К І Ф»
Київ - 2023

УДК 355.311.6:355.334(075.8)

Р 58

Р 58 **Робота штабу тактичної ланки з організації бою (дій):** навчальний посібник / П. П. Ткачук, О. П. Красюк, Л. П. Кривизюк, В. І. Мокоївець та ін.— Київ: Вид. дім «СКІФ», 2023. — 365 с.

ISBN 978-966-370-918-5

У навчальному посібнику наведено роботу штабу як основного органу управління підрозділами в бойовій обстановці та управлінні їх навчанням, вихованням і повсякденною діяльністю у мирний час, розкрита роль штабу з підготовки підрозділів та органів управління під час підготовки бою (дій). На основі вивчення, узагальнення та аналізу попереднього досвіду, виявлення чинників та умов і під впливом яких відбувається процес розвитку органів, засобів та методів управління, які мають важливе значення для правильного розуміння проблем і визначення шляхів подальшого розвитку теорії і практики управління підрозділами розроблено навчальний посібник з роботи штабу тактичної ланки з організації бою (дій).

Посібник призначений для курсантів ВВНЗ ЗС України і командирів загальновійськових підрозділів.

ISBN 978-966-370-918-5

© П. П. Ткачук, О. П. Красюк, Л. П. Кривизюк,
В. І. Мокоївець та ін., 2017, 2023.

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень	
Вступ	10
Розділ 1. Батальйонна тактична група. Основні положення	13
1.1. Призначення, завдання та склад тактичних груп	15
1.2. Особливості бойового застосування батальйонних тактичних груп з досвіду армій провідних країн світу	18
Розділ 2. Основи управління	24
2.1. Основи організації управління військовою частиною (підрозділами)	24
2.1.1. Визначення та мета управління військовою частиною (підрозділами)	24
2.1.2. Вимоги до управління військовою частиною (підрозділами)	24
2.1.3. Принципи управління військовою частиною (підрозділами)	27
2.1.4. Зміст та функції управління	30
2.2. Система управління	34
2.2.1. Загальна характеристика системи управління	34
2.2.2. Органи управління	38
2.2.3. Пункти управління	42
2.2.4. Засоби управління	47
Розділ 3. Організація штабів	50
3.1. Призначення та функції штабу	50
3.2. Вимоги до роботи штабів	51
3.3. Взаємовідношення штабів із командирами, заступниками, начальниками родів військ і служб, іншими штабами	52
3.4. Бойова готовність штабів	55
3.5. Режими роботи штабів	56
3.6. Організаційна структура штабів	58
3.7. Завдання структурних підрозділів штабів	60
3.8. Організація підготовки штабу	65
Розділ 4. Документи, що розробляються у штабах	69
4.1. Класифікація документів	69

4.2. Зміст основних бойових документів з управління військами	71
4.2.1. Планувальні документи	71
4.2.2. Директивні (розпорядчі) документи	89
4.2.3. Звітно-інформаційні документи	95
4.2.4. Розрахунково-довідкові документи	99
4.2.5. Особисті документи посадових осіб	100
4.2.6. Формалізовані документи	104
4.3. Вимоги до бойових документів	106
4.3.1. Загальні вимоги до оформлення документів	106
4.3.2. Вимоги до оформлення бойових документів	107
4.3.3. Вимоги до документів, які виготовляють за допомогою друкарських засобів	124
4.4. Використання скорочень у бойових документах	125
4.5. Реквізити бойових документів, їх розташування та характеристика	129
Розділ 5. Робота штабу під час підготовки бою (дій)	142
5.1. Основи роботи штабу в ході підготовки бою (дій)	142
5.1.1. Зміст і основні принципи підготовки бою (дій)	142
5.1.2. Методи роботи штабу під час підготовки бою (дій)	143
5.1.3. Організаторська робота штабу в ході підготовки бою (дій)	145
5.2. Робота штабу під час підготовки бою (дій)	153
5.2.1. Організація бою (дій)	153
5.2.2. Підготовка військової частини (підрозділу) до бою (дій)	186
5.2.3. Підготовка району майбутніх дій	188
5.2.4. Практична робота у підпорядкованих підрозділах	189
Висновки	193
Список літератури	196
Додатки	200

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

А	–	армія
Агр	–	агентурна розвідка
Адж	–	агентурне джерело
адн	–	артилерійський дивізіон
АК	–	армійський корпус
АМ	–	автомобільне майно
АР	–	артилерійська розвідка
АРМ	–	автоматизоване робоче місце
АСУ	–	автоматизована система управління
АСУВ	–	автоматизована система управління військами
АТО	–	антитерористична операція
АУВ	–	автоматизоване управління військами
БМП	–	бойова машина піхоти
БПЛА	–	безпілотні літальні апарати
б/пр	–	боєприпаси
БР	–	бактеріологічна (біологічна) розвідка
БраГ	–	бригадна артилерійська група
бр ТА	–	бригада тактичної авіації
БТГр (бтгр)	–	батальйонна тактична група
БТМ	–	бронетанкове майно
БЧС	–	бойовий чисельний склад
ВВ	–	вогневий вал
ВК	–	вище командування
вкч	–	військово-картографічна частина
ВМС	–	Військово-Морські Сили
ВОСО	–	органи військових сполучень ЗСУ
ВР	–	військова розвідка
ВСП	–	Військова служба правопорядку
ВТА	–	військово-транспортна авіація
ВТБ	–	високоточні боєприпаси
ВТЗ	–	високоточна зброя
ВТМ	–	військово-технічне майно
ВУП	–	вогневе ураження противника
ГАР	–	гідроакустична розвідка
ГМР	–	гідрометеорологічна розвідка
грв	–	гранатометний взвод

ГСП	–	гусеничний самохідний пором
ГТР	–	група технічної розвідки
ГШ	–	Генеральний штаб
ДП	–	документи противника
ДПС України	–	Державна прикордонна служба України
ДПУ	–	допоміжний пункт управління
ДРГ	–	диверсійно-розвідувальна група
ДРС	–	диверсійно-розвідувальні сили
ЗЗР	–	загін забезпечення руху
зрадн	–	зенітно-ракетний артилерійський дивізіон
ЗКП	–	запасний командний пункт
ЗМУ	–	зброя масового ураження
ЗППМ	–	збірний пункт пошкоджених машин
зрп	–	зенітно-ракетний полк
ЗС України	–	Збройні Сили України
ЕБД	–	етапи бойових дій
ІАеС	–	інженерно-аеродромна служба
ІВФ	–	інші військові формування
ІР	–	інженерна розвідка
КЗА	–	комплекс засобів автоматизації
КП	–	командний пункт
КПП	–	контрольно-пропускний пункт
КР	–	корабельна розвідка
КСП	–	командно-спостережний пункт
КсР	–	космічна розвідка
КШМ	–	командно-штабна машина
мб	–	механізований батальйон
мвід	–	механізоване відділення
мін батр	–	мінометна батарея
МГП	–	Міжнародне гуманітарне право
МЖ	–	свідчення місцевих жителів
МОЗПМіБ	–	міжнародна операція з підтримання миру і безпеки
мр	–	механізована рота
МТЗ	–	матеріально-технічне забезпечення
НазФ	–	наземне фотографування
НАТО	–	Організація Північноатлантичного договору

НГУ	–	Національна гвардія України
НЗВ	–	нерухомий загороджувальний вогонь
НЗР	–	наземна розвідка
НЗФ	–	незаконно створені збройні формування
НКП – ЗНШЗБУ	–	начальник командного пункту - заступник начальника штабу з бойового управління
НС	–	надзвичайна ситуація
НСУ	–	неавтоматизовані системи управління
оаеиб	–	окремий аеромобільний батальйон
обз	–	окремий батальйон зв'язку
обзт	–	окремий батальйон зв'язку тилу
ОБСЕ	–	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ОВТ	–	озброєння і військова техніка
ОЕР	–	оптико-електронна розвідка
ОК	–	оперативне командування
омбр	–	окрема механізована бригада
омп	–	окремий механізований полк
ООН	–	Організація Об'єднаних Націй
опз	–	окремий полк зв'язку
отбр	–	окрема танкова бригада
П	–	зізнання полоненого
ПБР	–	попереднє бойове розпорядження
ПвК	–	Південне командування
ПвР	–	повітряна розвідка
ПвФ	–	повітряне фотографування
ПЗВ	–	послідовний загороджувальний вогонь
ПЕОМ	–	персональна електронно-обчислювальна машина
ПНВА	–	пункт наведення військової авіації
ПовПУ	–	повітряний пункт управління
помп	–	понтонно-мостовий полк
ППД	–	пункт постійної дислокації
ППО	–	протиповітряна оборона
ППУ	–	передовий пункт управління
ПрО	–	правоохоронні органи
Пртз	–	донесення (інформація) партизан

ПТС	–	пункт технічного спостереження
ПУ	–	пункт управління
ПУТЗ	–	пункт управління тилового забезпечення
РБ	–	розрахункові боєприпаси
РГСпП	–	донесення розвідувальної групи спеціального призначення
РЗВ	–	рухомий загороджувальний вогонь
РЕБ	–	радіоелектронна боротьба
РЕГ	–	ремонтно-евакуаційна група
РЕЗ	–	радіоелектронний захист
РемГ	–	ремонтна група
РЕР	–	радіоелектронна розвідка
РЛР	–	радіолокаційна розвідка
р/м	–	радіомережа
р/н	–	радіонапрямок
РР	–	радіорозвідка
РТГр	–	ротна тактична група
РТР	–	радіотехнічна розвідка
РХБ захист	–	радіаційний, хімічний та біологічний захист
РХБр	–	радіаційна, хімічна та біологічна (бактеріологічна) розвідка
С	–	спостереження
СБУ	–	Служба безпеки України
СВ ЗС України	–	Сухопутні війська Збройних Сил України
СП	–	спостережний пункт
ССпО	–	сили спеціальних операцій
ССО	–	Сили спеціальних операцій (противника)
СУВ	–	система управління військами
СУВіО	–	системи управління військами і озброєнням
США	–	Сполучені Штати Америки
СШТ	–	спільне штабне тренування
ТакМД	–	тактичний морський десант
ТакПД	–	тактичний повітряний десант
тб	–	танковий батальйон
ТГр	–	тактична група
тд	–	танкова дивізія

техдн	–	технічний дивізіон
ТЗР	–	технічні засоби розвідки
ТлЗ	–	тилове забезпечення
ТПУ	–	тиловий пункт управління
тр	–	танкова рота
ТрО	–	територіальна оборона
ТхЗ	–	технічне забезпечення
ФПЗ	–	фельд'єгерсько-поштовий зв'язок
ЦВС	–	цивільно-військове співробітництво
ШТ	–	штабне тренування

Вступ

Досвід минулих воєн, збройних конфліктів, а також війни, нав'язаної російськими агресорами на сході України, та аналіз умов підготовки і ведення бою з огляду на майбутнє переконливо показує, що бойові дії військових частин (підрозділів) можуть бути ефективними лише за наявності чіткої системи управління військами, здатної реалізувати бойові і маневрені можливості підлеглих підрозділів у відповідності з умовами, в яких вони діють.

Система управління військами уявляє собою сукупність функціонально пов'язаних органів управління, пунктів управління, систем зв'язку, систем і засобів автоматизації управління військами, а також спеціальних систем, що забезпечують збирання, обробку і передачу інформації.

Розв'язання завдань управління під час підготовки бою є напруженою колективною працею всього органу управління, але найвідповідальнішу і містку роботу виконує штаб.

Ефективність виконання завдань штабом на етапі підготовки бою буде визначатися його укомплектованістю, рівнем професійної підготовки, злагодженістю в роботі й ступенем функціональної надійності особового складу (морально-бойовими якостями).

Головним фактором, що визначає ефективність функціонування штабу, є рівень його професійної підготовки, що залежить від підготовки кожної посадової особи, яка здатна виконати свої функціональні обов'язки у визначений термін і з високою якістю нерозривно пов'язана з її військово-технічною й професійною підготовкою, знаннями й умінням використовувати можливості сучасних засобів управління і особливо засобів автоматизації.

Однак високий рівень підготовки конкретного виконавця окремо ще не гарантує високої ефективності розв'язання завдань штабу в цілому. Велике значення в цій справі має злагодженість у роботі всього оперативного складу штабу.

Не менш важливо, щоб послідовність і зміст робіт, що виконуються окремими посадовими особами, були чітко синхронізовані в часі, залежали від установленого методу роботи, та щоб офіцери розуміли один одного з усіх питань, могли в потрібний момент надати допомогу чи замінити один одного. При цьому, безсумнівно, висока злагодженість штабу швидше досягається там, де вищий рівень індивідуальної підготовки кожної посадової особи.

Штаб є основним органом управління підлеглими як в мирний час, так і в бойовій обстановці. У мирний час в роботі штабу особлива увага приділяється питанням підтримання високої бойової готовності органів управління і підрозділів, керівництву їх бойовою підготовкою.

У зв'язку з оснащенням збройних сил ряду держав високоточною зброєю, новими засобами розвідки, зв'язку й інформаційних технологій функції штабу стали більш різноманітними й відповідальними, а умови їх роботи ще більш ускладнилися. У сучасних арміях найбільш розвинених країн штаби опановують автоматизовані системи управління, що включають електронно-обчислювальну техніку, засоби швидкодіючого зв'язку. У практику роботи штабів упроваджуються нові, сучасні методи управління.

Від підготовленості й злагодженості штабів, досконалості методів їхньої роботи багато в чому залежать боєздатність військ та успіх бою. Сучасний штаб – це центр, де відпрацьовуються всі основні бойові документи, звідки відповідно до рішення командира здійснюється керівництво підрозділами в мирний і воєнний час.

Робота штабу починається звичайно з одержанням бойового завдання на ведення бою (дій) і поділяється на два взаємопов'язаних і взаємозалежних періоди, які нерідко зливаються за часом і заходами, що виконуються: робота під час підготовки бою (дій) і робота в ході його ведення.

Період підготовки бою (дій) і відповідна робота штабу обмежуються часом одержання бойового завдання і часом готовності до його виконання, який встановлює старший командир. У цей період штаб організовує всі основні заходи для успішного ведення бою (дій).

Отже, нові умови діяльності штабу висувають підвищені вимоги до рівня професійної підготовки і морально-ділових якостей офіцерів штабу, які повинні володіти високою кваліфікацією й штабною культурою, глибоким і детальним знанням своєї справи.

Даний навчальний посібник розроблений (відпрацьований) на основі розвитку сучасної військово-теоретичної думки, з урахуванням досвіду війн і воєнних конфліктів останніх десятиріч, аналізу способів бойового застосування військових частин і підрозділів Сухопутних військ Збройних Сил України в Антитерористичній операції, що відбувається на Сході України, а

також найближчих перспектив технічного оснащення та організаційного будівництва армії.

Актуальність даного посібника пов'язана з відсутністю на сьогодні навчального видання для курсантів вищих військових навчальних закладів, який би містив узагальнену інформацію про основи роботи штабу в сучасних умовах ведення збройної боротьби та розкривав алгоритм роботи посадових осіб органу управління тактичної ланки щодо підготовки бою (дій) з урахуванням практики бойового досвіду українського війська і армій провідних країн світу.

Слід зазначити, що в сучасних умовах, коли підрозділи Сухопутних військ активно застосовуються у локальних збройних конфліктах різного масштабу для вирішення досить широкого кола різноманітних завдань як суто бойових, так і специфічних та спеціальних, залучаються до участі у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, стало доцільно не утримувати значну кількість підрозділів узкоспрямованого призначення, а створювати військові формування (тактичні групи, зведені загони) для вирішення певного завдання, яке має свою специфіку і не може бути якісно виконано окремим однотипним підрозділом.

Склад таких формувань буде залежати від змісту отриманого завдання і може містити підрозділи різних родів військ, інших військових формувань і правоохоронних органів, включати різноманітні зразки озброєння, військової і спеціальної техніки. Їх створення, підготовка до застосування і управління діями в ході виконання завдань може мати певні особливості, які повинні бути враховані командиром і штабом під час організації їх дій. Управління може здійснюватися як штатними органами управління підрозділів, на основі яких вони створені, так і спеціально сформованими групами управління (оперативними групами).

Для розуміння особливостей роботи посадових осіб органу управління тактичної групи перший розділ навчального посібника ознайомлює читачів із призначенням, завданнями, можливим складом батальйонної тактичної групи та особливостями її бойового застосування.

Розділ 1

БАТАЛЬЙОННА ТАКТИЧНА ГРУППА. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Масоване застосування високоточних засобів ураження, розвідувально-інформаційних систем, а також інших новітніх технологій, що діють на всю глибину території потенційного противника, робить можливим досягнення мети наступальної операції без ризику великих втрат не тільки своєї живої сили, але і надто затратних високотехнологічних засобів озброєння. Відповідно в цих умовах змінюються *основи* застосування Сухопутних військ, їх танкових і механізованих підрозділів, насамперед змінюють форми і способи їх застосування.

Одним з найважливіших факторів, що є бесперечним і визначає подальший розвиток форм і способів збройної боротьби, є постійне збільшення дисбалансу між засобами нападу та захисту. Наслідком його дій стало те, що сучасна оборона вже не в змозі протидіяти масованому удару наступаючого противника, а стійкість її стає проблематичною. В подальшому наступальні можливості військ з використанням все більш потужних видів зброї будуть постійно збільшуватись. Внаслідок цього однозначно зменшується питома вага позиційних форм боротьби у порівнянні з маневреними її формами.

Розглядаючи форми і способи воєнних дій, необхідно звернути увагу на таку важливу тенденцію їх розвитку, як збільшення просторового розмаху, що тягне за собою перевагу дистанційних дій військ над контактними. Війська будуть змушені діяти в умовах “розширеного поля бою”, частіше всього при відсутності безпосереднього зіткнення з противником та явно визначеного фронту та тилу. Дистанційний характер протиборства передбачає завдання ударів здалеку. Сторони будуть намагатись завдати ураження противнику ще до безпосереднього зіткнення з ним. Успіх в такому протиборстві при інших рівних умовах буде мати та сторона, що має можливість ведення глибокої розвідки, перевагу в дальнобійних засобах ураження та засобах управління, здатна приймати рішення в обстановці, що швидко змінюється.

Дослідження досвіду застосування угруповань сил загального призначення в сучасних умовах, а також основних тенденцій їх

розвитку свідчить про початок істотних трансформацій характеру загальновійськового бою, прийомів і способів ведення бою (дій) формуваннями наземних сил практично всіх держав світу.

До деяких сучасних характерних особливостей бойового застосування Сухопутних військ можна віднести наступні:

- прагнення до випередження противника в темпі й інтенсивності ведення бою (дій) за рахунок значного зростання мобільності формувань, точності ураження цілей (об'єктів) й інформаційної переваги;

- поступовий перехід формувань Сухопутних військ до тактики дій Сил спеціальних операцій (ССПО) (а саме використання їх способів дій: рейдів, нальотів, засідок, мінування важливих об'єктів і шляхів підходу до них, завдання точкових ударів по противнику, наведення високоточної зброї (ВТЗ) на вибіркові цілі);

- ведення дій невеликими за складом підрозділами, застосування різноманітних спеціальних методів і способів дій тощо;

- збільшення ступеня розосередження формувань на полі бою, ведення бойових дій на окремих, часто ізольованих напрямках за наявності значних розривів у бойових порядках і проміжків в оперативній побудові угруповань наземних сил, внаслідок чого стає складніше підтримувати стійку взаємодію компонентів наземних сил;

- вдосконалення існуючих і розробка нових форм застосування військ та засобів ураження (масований удар високоточною зброєю, сумісне використання засобів радіоелектронного подавлення і вогневого ураження, повітряний бій вертольотів, контратака ударними вертолітними підрозділами).

У цих умовах принципового оновлення основ застосування Сухопутних військ за *механізованими і танковими* військовими частинами залишається провідна роль.

Вони мають високу бойову самостійність та універсальність, здатні виконувати завдання в різних умовах обстановки, на головних і другорядних напрямках, в першому або другому ешелоні, у складі резервів, морських та повітряних десантів та використовуватися для ведення рейдових дій.

Реалізація основних положень нової концепції (ініціатива, глибина, швидкість і узгодженість дій) на тактичному рівні досягається в результаті бойового застосування загальновійськових підрозділів, що зведені в *тактичні групи (ТГр)* і дозволяють з

достатньою ефективністю використовувати сучасні зразки зброї і бойової техніки, які перебувають на їх озброєнні.

Тактична група – військове формування, тимчасово створене на період виконання бойового (навчального) завдання, яке може виконувати важливі тактичні завдання як у складі оперативного командування, так і самостійно на окремому напрямку.

Батальйонна тактична група (БТГр) – створюється зі складу штатних підрозділів механізованої (танкової) бригади та доданих підрозділів інших військових формувань (ІВФ) і правоохоронних органів (ПрО), основу якої складає батальйон. В окремих випадках основу БТГр може скласти батальйон без частини його штатних підрозділів.

1.1. Призначення, завдання та склад тактичних груп

Батальйонна тактична група призначена для ведення основних видів бою і тактичних дій, знищення живої сили і вогневих засобів противника шляхом поєднання вогню і маневру у взаємодії з підрозділами і частинами інших родів військ і сил, а також може залучатись до виконання завдань під час участі у стабілізаційних, специфічних діях військ та у спеціальних операціях.

Ротна тактична група у складі механізованої (танкової) роти, посиленої танковим (механізованим) взводом, артилерійським (мінометним) взводом, інженерно-саперним відділенням та іншими підрозділами, може вирішувати такі самі завдання, що й батальйонна тактична група, але з відповідно меншим обсягом.

Батальйонна (ротна) тактична група, як правило, застосовується для виконання наступних завдань:

в обороні – утримання важливих районів, рубежів і позицій, відбиття наступу противника і завдання ураження його частинам, які наступають, ведення маневреної оборони;

у наступі – прорив оборони противника, розгром (знищення) підрозділів, що обороняються, захоплення важливих районів, рубежів і об'єктів, форсування водних перешкод, переслідування противника, який відходить, ведення зустрічних боїв, здійснення рейдових дій;

у ході участі в стабілізаційних діях – посилення охорони та прикриття визначених ділянок державного кордону; охорона та оборона важливих об'єктів і комунікацій; виконання режимних заходів; ізоляція кризового району;

у ході участі у специфічних діях – посилення охорони й оборони складів зі зброєю, боєприпасами, вибуховими та отруйними речовинами; патрулювання визначеного району; сприяння евакуації населення з районів розташування військових об'єктів; участь в ізоляції району терористичного акту, а також у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, яка виникла внаслідок терористичного акту, тощо;

у ході участі в спеціальних операціях – ведення розвідувально-бойових, ударно-штурмових, рейдових дій; охорона пунктів управління, тилу, комунікацій; запобігання раптовим нападам і вогневим нальотам; боротьба із засідками, снайперами; проведення рейдів щодо пошуку диверсійно-розвідувальних сил (ДРС); супровід транспортних колон; патрулювання визначеного району тощо.

Стосовно застосування БТГр в основних видах бою можна впевнено стверджувати, що в умовах тенденції до ведення мобільних дій, відсутності суцільного фронту ведення бою і збільшення самостійності дій підрозділів тактичної ланки саме тактичним групам може належати вирішальна роль у досягненні успіху. При цьому для ефективного застосування підрозділів групи та успішного виконання бойових завдань важливе значення буде мати побудова бойового порядку групи, яка залежатиме від її складу.

Склад батальйонної тактичної групи визначається штатним комплектом підрозділів батальйону та комплектом сил і засобів, які додані для посилення. Комплект сил і засобів, які додаються батальйону при створенні БТГр, не є сталим, нормативним або типовим. Він визначається винятково змістом і обсягом завдань, що виконуються, тривалістю та районом їх виконання. При цьому склад батальйонної тактичної групи може як значно перевищувати склад штатного батальйону за рахунок додавання підрозділів вогневої підтримки, бойового та матеріально-технічного забезпечення, так і бути меншим за нього, в умовах коли адекватність складу батальйонної тактичної групи поставленим завданням забезпечується силами батальйону неповного складу та невеликим комплектом доданих підрозділів.

Батальйонній тактичній групі в залежності від завдань, які на неї можуть покладатися, в тому числі і в інтересах командира загальновійськового з'єднання, можуть додаватися механізовані, танкові, аеромобільні, розвідувальні, артилерійські, інженерні підрозділи, підрозділи снайперів, протиповітряної оборони (ППО),

армійської авіації, радіаційного, хімічного, біологічного (РХБ) захисту, технічного і тилового забезпечення, а також підрозділи інших військових формувань і правоохоронних органів.

Крім того, команду БТГр може виділятися ресурс авіації, який використовується ним за його рішенням. З метою забезпечення автономності дій при виконанні завдань у відриві від основних сил бригади БТГр забезпечується необхідними запасами за видами матеріально-технічного і медичного забезпечення та засобами їх підйому.

Комплект штатних сил і засобів БТГр та їх посилення залежатиме від виду бою (дій) та умов виконання отриманого завдання.

Наприклад, для ведення основних видів бою батальйону можуть додаватись підрозділи з високою вогневою потужністю: артилерійські, танкові, вогнететні. За високої ймовірності ударів з повітря та розосередження підрозділів батальйону додавати підрозділ ППО. Умовно такий варіант комплекту БТГр буде називатись “вогневий” або “важкий”.

Під час участі у стабілізаційних діях потреба БТГр у важкому озброєнні стає менш значущою, ніж мобільність підрозділів і кількість особового складу (для створення невеликих розосереджених у районі відповідальності елементів бойового порядку – контрольно-пропускних пунктів (КПП), спостережних пунктів (СП), патрулі тощо). У такому разі їй можуть додаватись механізовані, аеромобільні, розвідувальні підрозділи. Якщо дорожня інфраструктура району відповідальності розвинена, то більш ефективним буде застосування підрозділів з рухомим складом на колісній базі. Залежно від тривалості виконання поставленого завдання, для підвищення автономності перебування батальйону окремо від головних сил окремої механізованої бригади (*омбр*) йому можуть виділятися підрозділи всебічного забезпечення. Такий варіант комплекту посилення батальйону буде мати умовну назву – “маневрений” або “легкий” (додаток 1-3).

Можуть бути й інші варіанти. Залежно від складу вони можуть бути трьох типів: механізовані (як правило, механізований батальйон з однією або двома доданими танковими ротами), танкові (планується створювати на базі танкового батальйону з однією або двома доданими механізованими ротами), збалансовані (мають рівну кількість механізованих і танкових рот) із засобами посилення.

Створення на період ведення бойових дій батальйонних тактичних груп не є чимось новим в тактиці підрозділів, частин і з'єднань Сухопутних військ. Проте з ухваленням концепції “повітряно-наземна операція (битва)” з'явилися особливості в питаннях їх бойового використання. Так, основну увагу передбачається приділяти захопленню та утриманню ініціативи, веденню бойових дій на значну глибину, маневру з метою завдання ураження першому і подальшим ешелонам противника, організації ретельної розвідки

Отже, склад БТГр буде визначатися рішенням командира бригади в залежності від завдань, які на неї покладаються, конкретних умов обстановки, наявних доданих підрозділів інших видів ЗС України та ІВФ і ПрО.

1.2. Особливості бойового застосування батальйонних тактичних груп з досвіду армій провідних країн світу

На їх погляд, наступ є основним видом бойових дій, оскільки в ході його може бути досягнута рішуча мета з розгрому противника, захоплення важливих об'єктів і районів місцевості, дезорганізація систем управління військами тощо.

Бойовий порядок БТГр у цих умовах будується з виділенням сильної головної (а за необхідності бічної і тилової) бойової охорони. У його склад зазвичай виділяється розвідувальний взвод, посилений танковим взводом. Віддалення бойової охорони від головних сил становить до 4 км, що дозволить командирові своєчасно оцінити обстановку, ухвалити рішення і розвернути головні сили поза зоною їх ураження вогневими засобами.

Перехід в атаку з ходу є основним способом ведення наступу у сучасних умовах і може вестися на противника, що висувається або обороняється на слабо підготовлених позиціях. У першому випадку бойові дії класифікуються як зустрічні, в якому протиборчі сторони вирішуватимуть свої завдання наступом. У другому випадку наступ має ряд особливостей, які можуть впливати на побудову бойового порядку і послідовність знищення вогневих засобів і живої сили противника. Вважається, що підрозділи противника, що поспішно перейшли до оборони, зможуть протягом однієї години організувати ефективну систему вогню, і в першу чергу протитанкового, провести встановлення протитанкових мінних полів на танкозагрозливих

напрямах і розвернути систему управління. Тому першочерговим завданням тих, що наступають, є подавлення протитанкових засобів противника. Для її виконання можуть залучатися протитанкова рота, підтримуючі артилерійські підрозділи і вертольоти вогневої підтримки. Бойовий порядок БТГр в цьому випадку може будуватися в один ешелон, який включає групу, що скоує, і підрозділи, що здійснюють обхід. У резерв виділяється до мотопіхотного (танкового) взводу. Піхота атакує противника зазвичай у пішому порядку за танками на віддаленні до **300 м**. Бойові машини піхоти просуваються за атакуючою піхотою (дистанція до **400 м**) або здійснюють обхід (маневрена група БМП) оборонних позицій противника з метою виходу йому в тил.

Завчасно підготовлений наступ БТГр проводиться, як правило, у складі бригади на противника, оборона якого обладнана в інженерному відношенні і насичена вогневими і протитанковими засобами. Підготовка такої оборони може займати **12 годин** і більше. Організація такого способу наступальних дій проводиться зазвичай в три етапи: ізоляція противника на ділянці прориву, прорив і знищення противника, що обороняється, розвиток успіху. На першому етапі передбачається завдати ураження вогневим засобам і живій силі противника з використанням штатних, доданих і підтримуючих вогневих засобів на наміченій ділянці прориву і прилеглих ділянках, а також у глибині, щоб виключити можливість перегрупування його підрозділів на напрямок зосередження основних зусиль БТГр. Для введення противника в оману щодо напрямку головного удару може здійснюватися атака сусідніх з ділянкою прориву оборонних позицій.

На другому етапі основна увага приділяється визначенню найбільш слабких місць в обороні противника й ізоляції ділянки, де намічається здійснити прорив, здійсненню проходів у мінних полях і загородженнях або пошуку обходів, а також проведенню інших заходів, що забезпечують БТГр прорив наміченої ділянки оборони і його розширення у глибину і в бік флангів. Третій етап полягає в оволодінні окремими об'єктами в глибині оборони противника, в порушенні системи його тилового забезпечення і знищенні резервів.

Розвиток успіху і переслідування є такими етапами ведення наступальних дій, які здійснюються з метою завершити знищення вогневих засобів і живої сили противника, порушити систему його тилового забезпечення, захопити ключові ділянки місцевості і досягти високого темпу наступу. Розглядається два варіанти атаки переднього

краю противника: завдання удару на одному напрямку і завдання ударів на двох і більше напрямках, що сходяться. При цьому атака може здійснюватися в пішому порядку за підтримки танків і бойових машин піхоти (БМП) або з використанням змішаного бойового порядку (у наступній послідовності: танки, піхота, БМП або піхота, танки, БМП).

Для надійного управління та організації взаємодії з сусідніми підрозділами БТГр при постановці бойового завдання указується об'єкт атаки, розмежувальні лінії, смуга і напрямок наступу (вихідний район (вихідна позиція), рубежі розгортання, рубіж переходу в атаку).

Вихідний район для наступу і рубежі розгортання призначаються для координації його початку. Вони визначаються за видимими орієнтирами на місцевості і, як правило, знаходяться поза досяжністю вогню протитанкових засобів противника і вогневих засобів, що ведуть вогонь прямою наводкою. Вихідний район для наступу і рубежі розгортання БТГр указує командир бригади.

Рубіж переходу в атаку призначається підрозділам БТГр для узгодження дій сил і засобів, що входять до її складу. При наступі в пішому порядку він вибирається якомога ближче до переднього краю оборони противника, а в деяких випадках може співпадати з вихідною позицією для наступу (при атаці із положення безпосереднього зіткнення з противником).

Основними формами маневру, що застосовуються підрозділами БТГр провідних країн світу у наступі, є охоплення, прорив і фронтальний наступ.

Велика увага приділяється веденню наступальних дій вночі, які повинні вестися з такою ж інтенсивністю, як і вдень. Передбачається широко використовувати метод просочування невеликих мобільних груп піхоти через бойові порядки тих, що обороняються, з подальшим збором їх у призначеному районі, що знаходиться на віддаленні **2-3 км** від переднього краю. Бойові завдання підрозділам ставляться на меншу глибину з таким розрахунком, щоб до світанку вони були виконані, а підрозділи могли перегрупуватися і закріпитися на захоплених рубежах.

Оборона – вид бойових дій, до якого війська, як правило, переходять вимушено з метою зриву наступу противника, виграну часу, зосередження своїх сил на вибраному напрямку, встановлення контролю над важливими ділянками місцевості, виснаження

противника перед переходом у наступ і утримання важливих у тактичному відношенні районів (рубежів).

Американські статuti не передбачають єдиного способу ведення оборонних дій, в одному випадку це може бути позиційна оборона, що ведеться виключно для утримання певних ділянок місцевості. Основний спосіб її ведення – вогонь із зайнятих позицій. У іншому випадку це мобільна оборона, основу якої складає маневр силами і засобами з метою порушити бойові порядки і знищити противника, що наступає. Переважання елементів того або іншого вигляду у кожному конкретному випадку залежить від бойового завдання, складу наявних сил і засобів, їх боєздатності та умов місцевості.

БТГр веде оборонний бій, як правило, у складі бригади. В окремих випадках вона може оборонятися і самостійно (на інших напрямках або в особливих умовах ведення бою).

При веденні оборони у складі бригади БТГр може діяти в першому ешелоні або бути її загальновійськовим резервом. На період бою їй можуть призначатися район оборони, бойова позиція або опорний пункт. Район оборони досягає **5-8 км** по фронту і **8-12 км** у глибину. При веденні оборони в такому районі може застосовуватися мобільний спосіб бойових дій. Бойовий порядок БТГр у цьому випадку будується в 1-2 ешелони з виділенням бойової охорони і резерву.

При організації оборони бойової позиції (**5-8 км** по фронту і до **5 км** в глибину) бойовий порядок БТГр зазвичай будується в один ешелон (до 3-4 тактичних груп рот) з виділенням резерву в складі до взводу.

Головна мета дій БТГр при обороні опорного пункту: утримати місцевість, завдати ураження і зустріти танкові підрозділи противника, змусити його змінити напрямок головного удару. Опорний пункт залежно від замислу бойових дій створюється у смузі оборони бригади безпосередньо на передньому краї або в глибині. БТГр може також займати опорний пункт при обороні населеного пункту або важливої ключової ділянки місцевості. Розподіл підрозділів при обороні опорного пункту може здійснюватися за двома варіантами: всі наявні сили і засоби займають позиції в межах опорного пункту; підрозділи БТГр готують оборонні позиції в межах опорного пункту, а танкові і протитанкові підрозділи і маневрені групи БМП зі складу механізованих підрозділів розташовуються поза ним. Опорний пункт готується в інженерному відношенні. У відповідності з існуючими

нормативами армій провідних країн світу БТГр здатна відбити удар до двох мотострілецьких (танкових) полків противника.

У плані реалізації основних принципів концепції “повітряно-наземна операція (битва)”, і в першу чергу “глибокого ураження”, передбачається використовувати БТГр (як правило, танкову) як тактичну маневрену групу, залишивши її в тилу наступаючого противника. З цією метою в період організації оборони поза зіткненням з противником командир бригади приховано виводить БТГр у заздалегідь вибраний район, розташований між позиціями військ прикриття і переднім краєм оборони на віддаленні **до 10 км** від нього. Район розташування вибирається поза передбачуваним напрямком наступу головних сил противника. Із початком оборонного бою і вклиненням першого ешелону противника в основний район оборони бригади тактична маневрена група проводить контратаку у фланг і тил противника, що наступає, прагнучи завдати ураження його другому ешелону і артилерійським підрозділам, а також дезорганізувати систему тилового забезпечення.

Таким чином, плановане створення БТГр на період виконання бойових завдань розглядається американським командуванням як найбільш оптимальний варіант бойового використання різномірних сил і засобів з'єднань сухопутних військ Сполучених Штатів Америки (США) в сучасному бою.

Локальні війни кінця ХХ – початку ХХІ ст. свідчать про те, що жодна з країн не відмовилася від використання сухопутних військ в ході збройних зіткнень. При проведенні повітряних наступальних операцій із залученням сучасних засобів ураження вирішується широке коло стратегічних завдань, але завдання закріплення результатів ударів засобів повітряного нападу, захоплення території противника залишається завданням сухопутних військ, основною бойовою одиницею яких можуть стати батальйонні (ротні) тактичні групи. Їх спроможність самостійно вести бій (дії) на головних і другорядних напрямках, в першому або другому ешелоні, у складі резервів, морських і повітряних десантів і використовуватися для ведення рейдових дій, забезпечити життєдіяльність особового складу протягом тривалого часу, тобто бути автономною тактичною одиницею, – одна з основних вимог, яким вони повинні відповідати.

Книги, які можуть вас зацікавити

Штаб у бою

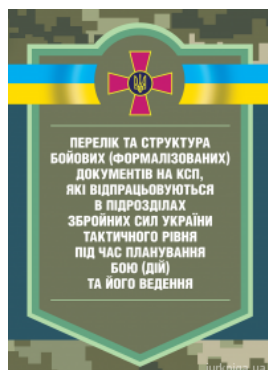
Робота штабного офіцера тактичної ланки

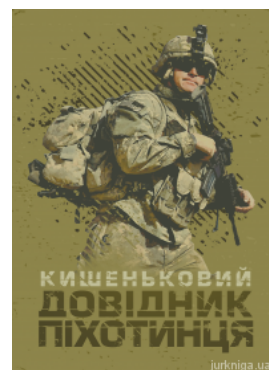
Військові операції: оперативне мистецтво та військові дисципліни

Військове документування та діловодство

Перелік та структура бойових (формалізованих) документів на КСП, які відпрацьовуються в підрозділах Збройних Сил України тактичного рівня під час...

Кишеньковий довідник піхотинця

Перейти до галузі права
Військове право

[Перейти на сайт →](#)